

**“AZƏRBAYCAN YURD BİLGİSİ” MƏCMUƏSİNİN SƏHİFƏLƏRİNDƏ
MƏHSƏTİ GƏNCƏVİ VƏ NİZAMİ GƏNCƏVİ HAQQINDA**

Emilya XƏLİLOVA*

Açar sözlər: Azərbaycan Yurd Bilgisi, klassik ədəbiyyat, Məhsəti Gəncəvi, Nizami Gəncəvi

Türkölogiya sahəsində çox qiymətli araşdırmalar aparmış, Türkiyədə mühacirətdə yaşamış görkəmli tədqiqatçı alim, professor Əhməd Cəfəroğlunun redaktorluğu ilə 1932-1934-cü illərdə Türkiyədə 3 cilddən ibarət “Azərbaycan Yurd Bilgisi” jurnalı nəşr edilmişdir.

Ortaq mədəniyyət və ortaq köklərə söykənən Türkiyə və Azərbaycan türklərini bir-birinə yaxından tanıتماğı qarşısına məqsəd qoymuş “Azərbaycan Yurd Bilgisi”, həmçinin ortaq türk mədəniyyətinin hələ də qaranlıqda qalmış cəhətlərini üzə çıxarmağa çalışmışdır.

Jurnal nəşr olunmağa başladığı gündən etibarən Azərbaycan dili, ədəbiyyatı, folkloru, tarixi, mifologiyası, ictimai-siyasi, ədəbi-mədəni həyatına dair silsilə məqalələr dərc edilmişdir.

Məcmuənin III cildində Rəsulzadə Mehmed Əli bəy adlı müəllifin məqalələri Azərbaycanın klassik şairlərindən Məhsəti Gəncəvi və Nizami Gəncəviyə həsr olunmuşdur.

Müəllif 1933-1934-cü illərdə Tehrandə nəşr edilən Səid Nəfisinin “Salnameye-fars” əsərində Azərbaycan alim və şairlərindən bəhs etdiyi məqalə, universitet kitabxanasındakı “Məcməül-fusəha” əsəri, eyni kitabxananın Saleh əfəndi bölümündəki əsər və Abbasqulu ağa Bakıxanovun “Gülüstani-İrəm” əsərindən faydalanaraq XII əsrin böyük rübai ustası Məhsəti Gəncəvi haqqındakı məqaləsində şairəni türk oxucularına tanıتماğa çalışmışdır. Müəllif Məhsəti Gəncəvi haqqında həmin mənbələrə istinad etmiş, məqalədə şairə haqqında qısa məlumat və rübailərindən də nümunələr vermişdir.

Şairənin adının ərəb hərfləri ilə yazılması onun müxtəlif cür oxunmasına və fikir ayrılığına səbəb olmuşdur. Müəllif Məhsəti haqqında məlumat verən təzkirələrə və “Atəşgədə”yə istinadən qeyd edir ki, şairənin adının “Məhsiti” şəklində tələffüz edilməsi daha münasibdir. “Məh – mah – ay” mənasına, “meh” isə “böyük” mənasına gəlir, “siti” sözü isə o dövrlərdə “xanım” mənasında olub, Məhsiti sözü “ay” və ya “böyük xanım” mənasına gəlir.

Sultan Səncər sarayında böyük etimad və hörmətə nail olan Məhsitin “Böyük xanım” deyə qeyd edilməsi daha münasibdir. Bəzi təzkirələrdə Məhsətinin əsl adının Mənicə, Mənijə, Munisə olduğunu da yazırlar. Şairənin özü kimi adı, ləqəbi haqqında da müxtəlif rəvayətlər, ziddiyyətli fikirlər olmuşdur.

Lakin akademik Rafael Hüseynov göstərir ki, onun adı Məhsəti olmuş və şairə öz şeirlərində hər yerdə “Məhsəti” yazmışdır (Hüseynov, 1989, 35). Qüdrətli bir şairə və rübai ustası kimi tanınan Məhsəti haqqında, təəssüf ki, tam dolğun məlumat bizə gəlib çatmamışdır. Ona görə də onun haqqında ziddiyyətli, qarışıq fikirlər söylənmiş, hətta onun tarixi bir şəxsiyyət olması, hansı əsrdə, harada yaşaması haqqında mübahisəli fikirlər söylənmişdir.

Şairə rübailərində də özü haqqında heç bir məlumat verməmiş, ona görə də tədqiqatçılar bəzi mənbələrdəki kiçik qeydlərə istinad edərək fikirlər söylənmişlər.

*AMEA akad.Z.M.Bünyadov adına Şərqsünaslıq İnstitutu

Rəsulzadə Mehmed Əli bəyin qeyd etdiyi kimi, Məhsiti Gəncəvi (müəllif hər yerdə Məhsətini Məhsiti kimi yazır – E.X.) Sultan Səncər sarayı ilə daim münasibətdə olmuş, orada böyük etimad və hörmətə layiq görülmüş və ona “Məhsiti dəbir” ləqəbi verilmişdir.

Akad. Rafael Hüseynov da öz kitabında bu məsələyə toxunur və qeyd edir ki, “Məhsətidən bir şairə kimi deyil, bir “dəbir” kimi söz açacaq olsaq, onun istedad və bacarığının düşündüyümüzədən daha geniş çərçivələri olduğu aydınlanır... Dəbir pak əsilli, təmiz adlı, .. dərin düşüncəli, iti mühakiməli adam olmuşdur” (Hüseynov, 1989, 25).

Bəzi mənbələrin verdiyi məlumatlara görə, şairənin bir çox əsərləri olmuş, bunların bir hissəsi zaman keçdikcə itmiş, bir çoxu da özbək xanı Übeydullah xan Özbəyin Heratı aldığı əsnalarda məhv olmuşdur. Rəsulzadə Mehmed Əli bəy qeyd edir ki, Məhsitin şeyrlərindən və bizə gəlib çatan bəzi qeydlərdən şairənin Sultanın və digər ləyaqətli şəxslərin qarşısına üzuaçıq çıxan, qadınların da üzlərinin açılmasının tərəfdarı olan və ümumiyyətlə, kişilərdən çəkinməyən sərbəst bir qadın olduğu, Sultanın məclislərində həmsöhbət kimi şeyrlər söylədiyini anlaşıdır.

Bəzi təzkirəçilərin yazdığına görə, şairənin həyat yoldaşı olan Əmir Əhməd ibni-Xətib Gəncə əsilzadələrindən, Sultan Səncərin saray adamlarından olmuşdur.

Rəsulzadə Mehmed Əli bəy qeyd edir ki, “Hicri VI əsrdə “Əmir Əhməd və Məhsiti” adı altında mənsur bir kitab yazılmışdır ki, bu əsər Əmir Əhməd ilə Məhsiti arasında olan qarşılıqlı sevgidən bəhs edir. Həmin əsərdə Məhsitin öz həyat yoldaşı və digər şairlərlə şeir deyişmələri də verilmişdir. Bu kitabın Nizami tərəfindən yazılmış olduğu məşhurdur” (Rəsulzadə, 1932, 239).

“Məhsəti və Əmir Əhməd” əlyazmasından anlaşıdır ki, Məhsəti çox erkən bir şair kimi tanınmağa başlayır, az sonra o, Şahi-Gəncənin, yəni Sultan Məhəmmədin sarayında təşkil olunan ziyafətə, şeir məclislərinə dəvət edilir. Şairə təxminən 25-26 yaşında ikən Əmir Əhmədlə tanış olur. Əmir Əhməd atası - Gəncə xətibinin iradəsinin əksinə, Məhsəti ilə dostluq edir və onun yaşadığı Xərabət məhəlləsinə tez-tez qonaq gəlir. Bu zaman Məhsəti təqribən 28-29 yaşında idi. ... Onun doğum tarixi təxminən H. 482-ci (miladi – 1089) ilə təsadüf edir (Hüseynov, 1989, 22). Lakin prof. Əlyar Səfərlinin yazdığına görə, “Məhsəti və Əmir Əhməd” əlyazmasında da bir çox uydurmalara və təhriflərə yol verilmişdir.

Məhsətinin rübailəri içərisində ayrı-ayrı peşə sahiblərinə, o dövrün sənətkar təbəqələrinə həsr olunmuş bir çox şeyrləri var. Dövrümüzə qədər gəlib çatan az miqdarda rübailəri onun lətifə və satirik şeyrlər də yazmaqda böyük bacarığı olduğunu göstərir.

Rəsulzadə Mehmed Əli bəy yazır ki, bəzi müəlliflər şairənin aşağıdakı şeirini və bu ruhda olan bir çox şeyrlərini nəzərə alaraq onun bir qəssabla əlaqəsi olduğunu təxmin edirlər (Rəsulzadə, 1934, 240).

*Məni yerə yıxıb o qəssab, kəsdi,
Dedi: “Güman etmə, bu son nəfəsdə”.
Düşüb ayağıma üzr istədi o,
Demə, ayağımdan soymaqmış qəsd.*
(Məhsəti Gəncəvi, 1969, 56).

Bir çox orta əsr mənbələrində Məhsətinin sənətkarlar və peşə sahiblərindən bəhs etməsi yanlış anlaşılmış, onun haqqında bir çox rəvayətlər uydurulmuşdur.

Bu məsələyə prof. Əlyar Səfərli də öz münasibətini bildirərək yazır: “Məhsəti bu rübailərdə və eləcə də, bütünlüklə öz poeziyası ilə göstərir ki, ... ümumiyyətlə, ayrı-ayrı peşə sahiblərinə məhəbbət izhar etməklə əmək adamlarına öz rəğbətini bildirir. Həmin rübailərdə ayrı-ayrı peşə sahiblə-

ri elə səmimi və məhəbbətlə tərənnüm edilmişdir ki, ilk baxışda həmin şeirlər şəxsi sevgi hislərinin ifadəsi təsirini bağışlayır... Lakin bunların hamısının şəxsi sevginin təzühürü olduğunu demək çox böyük səhv olardı” (Səfərli, Yusifli, 1988, 101).

Məhsəti şeirlərindən bəhs edən məqalə müəllifi Rəsulzadə Mehmed Əli bəy göstərir ki, “Gözəllik və məhəbbət aşiqi olan şairə təbiətin də vurğunu olmuş, aşağıdakı şeirdə də gülün təsvirini çox gözəl tərənnüm etmişdir:

*Hər məclis çiçəklə, güllə bəzənər,
Köynəyi cırılmış uşağa bənzər
Tərləyib qızarmış həyalı qönçə,
Ağzında tutmuşdur sanki simüzər.*
(Məhsəti Gəncəvi, 1969, 56)

Bəzi təzkirə müəlliflərinin yazdığına görə, “Bir qış gecəsi Sultan Səncərin hüzurunda yaxın adamları toplanaraq söhbət edirlərmiş. Həmin məclisdə Məhsiti də iştirak edirmiş. Bir anlığa bayıra çıxan Məhsiti içəri girərkən Sultan ondan bayırda havanın necə olduğunu soruşduqda, şairə də bayırda qar yağdığını dərhal aşağıdakı şeirlə bildirmişdir” (Rəsulzadə, 1937, 240).

*Ey şahım şahlardan üstün bilərək,
Bəxt atını sənə bəxş etdi fələk.
Qızıl nallı atın batmasın deyə
Yerlərə gümüşdən saldı bir örpək!*
(Məhsəti Gəncəvi, 1969, 60)

Bədəhətən bu qədər gözəl bir şeir deyən şairin fəvqəladə bir bacarığa malik olmasına şübhə yoxdur.

Fədakar bir şair olan Məhsiti yaşadığı dövrdəki qadınların ağır vəziyyətini, onların azad və sərbəstliyini səmimi bir şəkildə təsvir etmişdir.

Məhsitinin kişilərin məhəbbətləri və öz qadınlarına etdiyi xəyanətləri haqqında da bir neçə rübaisi var.

Qadınlar haqqında yazdığı rübai:

*Bizi qocanın yanında saxlamaq olmaz,
Ürək sıxan hücrədə saxlamaq olmaz,
Başının tükü zəncir kimi olanı
Evdə zəncirlə də saxlamaq olmaz.*
(Hüseynov, 1989, 221)

Kişilərin xəyanətindən bəhs edən rübai:

*Hər gecə sənin qəmindən təzə əzab görürəm,
Gözümdə yuxu əvəzinə yaş görürəm,
Sənin nərgizin kimi məni bir anlıq yuxu aparanda,
Sənin saçlarından qarışıq yuxu görürəm.*
(Məhsəti Gəncəvi, 1969, 128)

*Mən sənin əhdinin süst olduğunu bilirdim,
Onu qıracağını aşkar bilirdim.
Ey dünya, sənin mənimlə etdiyən bu düşmənçiliyi,
Sən axırda etdin, mən əvvəldən bilirdim.*
(Hüseynov, 1989, 116)

Məhsətinin həyatı, şəxsiyyəti, əsərləri bir çox elm adamlarının diqqətini cəlb etmiş, onun haqqında bir çox elmi məqalələr yazılmışdır. Azərbaycan alimlərindən M.Tərbiyə, M.Rəfil, H.Araslı, M.S.Ordubadı, Ə.Ağayev, X.Yusifli, Ə.Səfərli, R.Hüseynov və başqaları Məhsətidən bəhs etmişlər.

Rəsulzadə Mehmed Əli bəyin “Azərbaycan Yurd Bilgisi” məcmuəsində (1934, III cild, № 31-32) nəşr etdiyi ikinci məqaləsi dahi Azərbaycan şairi və mütəfəkkiri Nizami Gəncəviyə həsr olunmuşdur. Müəllif məqaləsində XII əsr Azərbaycan ədəbiyyatının ən böyük söz ustadlarından Nizami Gəncəvinin həyatı haqqında dəqiq və ətraflı bir sənədin olmaması, onun doğum və ölüm tarixləri haqqında müxtəlif rəvayətlərin yaranması məsələsinə toxunmuşdur.

Həqiqətən, bir çox müəlliflər Nizami Gəncəvinin tərcümeyi-halı, ümumiyyətlə, onun həyatı haqqında dəqiq məlumatlar verməmişlər. Buna baxmayaraq, yazılan təzkirələrdə onun doğulduğu yer, ölüm tarixi və əsərlərinin adı çəkilmişdir.

Prof. Əlyar Səfərli qeyd edir ki, “Nizami Gəncəvi özü “Leyli və Məcnun” poemasında adının İlyas, atasının adının Yusif, babasının da adının Zəki Müəyyəd olduğunu yazmışdır. Dövrünün hörmətli şəxslərindən olan dayısı Xacə Ömər Nizaminin həyatında böyük rolu olmuşdur (Ə.Səfərli, X.Yusifli, 1998, 122).

Öz dövrünün elm və tədris mərkəzlərindən olan Gəncədə doğulub yaşayan Nizami burada mükəmməl təhsil almışdır.

Əsərlərindən də hiss olunur ki, Nizami Şərqi və Qərbi elmi-ədəbi mühiti ilə yaxından tanış olmuş və ədəbi bilikləri mənimsəmişdir. Məqalə müəllifi Rəsulzadə Mehmed Əli bəy təzkirələrin verdikləri məlumatı əsaslanaraq qeyd edir ki, “Nizami Atabəylərdən Eldəniz, onun oğlu Qızıl Arslan və nəvəsi Toğrul ilə eyni əsrdə yaşamış, “Məxzənül-əsrar” (“Sirlər xəzinəsi”) ilə “Xosrov və Şirin” adlı əsərlərini onlara ithaf etmişdir” (Rəsulzadə, 1934, 274).

Nizami həmçinin Şirvanşahlardan Əhsitanşah, Mosul Atabəyi (vəliəhdin tərbiyəçisi) İzzəddin və Bəhram şah Gəznəvi ilə eyni əsrdə yaşamış, onlarla əlaqə yaradaraq “Xəmsə”nin bəzi qisimlərini onlara ithaf etmişdir. Şairin özünün yazdığına görə, Toğrul ilə şəxsən görüşmüş, hətta bir zaman o, şairin vətəni olan Gəncə şəhərinin 30 ağaclığına (uzunluq ölçüsü) yaxınlaşdığı vaxt şairi yanına dəvət edərək ona çox hörmətlər etmişdir. Şairə həmçinin Abxaziya sərhədinə yaxın bir kənd hədiyyə etmişdir.

Rəsulzadə Mehmed Əli bəy öz məqaləsində şairin həyatı haqqında qısa məlumat verdikdən sonra əsas məqsədinin şairin milli mənsubiyyəti haqqında öz fikirlərini çatdırmaq olduğunu yazmışdır. Şair haqqında yazan bəzi müəlliflər Nizaminin milli mənsubiyyətindən bəhs edərkən onun İran şairi olduğunu yazmışlar.

Rəsulzadə Mehmed Əli bəy qeyd edir ki, “Biz bu ilk məqalə ilə, tam əksinə olaraq Nizaminin xalis türk olduğuna dair bir cığır açmağa çalışacağıq. Çünki Gəncədə doğulub, təhsil alan və burada vəfat edən Nizaminin tarixçilərimizin fars olaraq qeyd etmələri bizcə haqsızlıqdan başqa bir şey deyildir” (Rəsulzadə, 1934, 274).

Şair də öz əsərlərində dönə-dönə Gəncəni doğma vətəni adlandırmışdır.

“Bəzi İran müəllifləri “İqbalnamə”dəki sonralar başqaları tərəfindən artırılmış beytlərə əsaslanaraq şairin İranın Qum vilayətindən olduğunu iddia etmişlər. Elmi cəhətdən əsassız olan bu mülahizə alimlər tərəfindən inandırıcı şəkildə rədd olunmuşdur” (Ə.Səfərlı, X.Yusifli, 1998, 123).

Nizaminin fars olması iddiasında olanların ortaya atdıqları ən böyük dəlil, guya şairin əcdadının Qum şəhərindən gəlməsidir. Lakin bu iddia, şairin digər bir məmləkətdən gəlməsi heç də o şairin, həqiqətən, o ölkənin əsas xalqından və soyundan olmasına dəlalət etməz. Çünki məlum olduğu kimi, ta qədim vaxtlardan bəri Qum şəhərinin ətrafında bir çox türk tayfaları yerləşmiş və burada məskunlaşmışlar.

Məqalə müəllifinin qeyd etdiyinə görə: “Təəssüf ki, hələlik bu qədim türk qəbilə və tayfalarının adlarını burada saymağa imkanımız olmamaqla bərabər, farsların “İlibeqdədi” adlandırdıqları (çox ehtimal ki, bu Bağdad elindən gələn türkmən tayfalarıdır – E.X.) böyük bir türk köçəri tayfalarının bu sahədə yaşadığı tamamilə təsdiq edilmişdir. Hətta Qum şəhərinin ətrafında yaşayan müxtəlif türk tayfalarının bu gün də fars dilini bilmədiklərini heç kimin təkzib edə bilməyəcəyi bir həqiqətdir” (Rəsulzadə, 1934, 275).

Beləliklə, Nizaminin əcdadının guya Qum şəhəri ətrafından Gəncəyə gəlməsi heç də şairin fars olduğunu təsdiq edəcək doğru bir sübut deyildir. Xüsusilə, Nizaminin özünün “Leyla və Məcnun” (məqalə müəllifi “Leyli və Məcnun” poemasını “Leyla və Məcnun” kimi vermişdir – E.X.) əsərinin müqəddiməsində verdiyi məlumatın özü də onun türk olduğunu göstərir.

Məqalə müəllifi həmin müqəddimədəki məlumatdan bəhs edərək göstərir ki, “Nizami “Leyla və Məcnun” poemasının yazılma səbəblərindən bəhs edərək qeyd edir ki, “Bir gün bağçadakı çiçəklərin və çəmənlərin seyrinə çıxmışdım. Bir qasid Şirvanşahı Əxsitanşahdan mənə bir məktub gətirdi. Əxsitanşah məktubunda “Leyla və Məcnun” hekayəsini nəzmlə yazmağımı sifariş etmişdi. Mən bu işi öhdəmə götürməkdə tərəddüd etdim. Məsələn 14 yaşlı oğlum Əhməd (əslində, Nizaminin oğlunun adı Məhəmməd olmuşdur – E.X.) söylədim. Oğlum mənə cəsarət verdi və buna görə də Şirvanşahı Əxsitanşahın təklifini qəbul etdim” (Rəsulzadə, 1934, 275).

Əxsitan şah məktubunda poemanı fars dilində yazmasını, əsəri fars dili ilə bəzəməsini tələb edir. Əxsitanşah özünün fars dilini bildiyini və şairin də bu sahədə bacarığı olduğunu qeyd edərək göstərir ki, hekayəni yazarkən türkcə bənzəmək bizim üçün vəfasızlıqdır. Türkcə danışmaq bizə yaraşmaz və layiq deyildir. Ali sülalədən doğulan adama ali dil lazımdır (Rəsulzadə Mehmed Əli – səh. 276).

Şirvanşahın bu məktubundan anlaşıldığına görə Əxsitanşah xalis fars olduğundan fars dilini türk dilindən üstün tutmuşdur.

Rəsulzadə Mehmed Əli bəyin yazdığı kimi, Əxsitanşahın “Leyla və Məcnun” poemasının türkcə deyil, farsca yazılmasında təkid etməsi, Nizaminin türk dilini bildiyini və hətta şairə qalarsa bu əsəri türk dilində yazmaq niyyətində olduğunu göstərməkdədir. Bütün bunlar Nizaminin türk dilində şeirlər yazdığını göstərir. Lakin, təəssüf ki, türkcə yazılan şeirlər hələ indiyə kimi tapılmamışdır. Görünür ki, Nizaminin türkcə şeirlər yazmasının Əxsitana çatması onun türk şairi olduğuna bir daha canlı sübutdur. Yoxsa Şirvanşahı Əxsitan Nizamidən poemanı türkcə deyil, farsca yazmasını tələb etməzdi. Əgər Nizami fars olmuş olsaydı, Əxsitan ondan türkcə yazmamağı və türkcə bənzəməməyi tələb edərdimi?

Bütün bu faktlar Nizaminin həm türk olduğuna, həm də türkcə şeirlər yazdığına dəlalət edir.

Məqalə müəllifi Rəsulzadə Mehmed Əli bəy gələcəyə böyük ümidlə baxır, mütləq onun türkcə şeirlərinin tapılacağına, onun milli mənsubiyyəti haqqındakı mübahisəli fikirlərə son qoyulacağına inanır.

Ədəbiyyat

1. R.Hüseynov. Məhsəti necə varsa. Bakı, “Yazıçı”, 1989
2. “Azərbaycan Yurd Bilgisi”, 1934, cild 3, №№ 30, 31, 32
3. Ə.Səfərli, X.Yusifli. Qədim və orta əsrlər ədəbiyyatı. Bakı, “Ozan”, 1998
4. M.Gəncəvi. Rübailər. Bakı, “Azərnəşr”, 1969

Резюме

Эмилия Халилова

Мехсети Гянджеви и Низами Гянджеви на страницах журнала «Вестник Азербайджана»

Ключевые слова: *Азербайджан Юрд Билгиси, классическая литература, Мехсети Гянджеви, Низами Гянджеви*

Объектом исследования данной статьи являются мысли автора журнала, опубликованной в Турции «Азербайджан Юрд Билгиси» (1934, том 3, NO 30,31,32) Расулзаде Мехмет Али бей об азербайджанских классических поэтах Мехсети Гянджеви и Низами Гянджеви. В своей статье Расулзаде Мехмет Али бей, ссылаясь на разные источники, отмечает, из-за отсутствия полной информации что про жизнь, личность и даже имя и псевдоним Махсати Гянджеви, известную как мастера рубаи, существуют различные, противоречивые мысли о ней. Автор утверждает, что имя Махсети в реале Махсити, что означает «Великая женщина». В своей другой статье Расулзаде Мехмет Али бей высказал свое мнение о Низами Гянджеви. Автор в статье дал краткую информацию о жизни Низами, а также коснулся вопроса о национальности поэта.

Summary

Emiliya Khalilova

Mahsati Ganjavi and Nizami Ganjavi on the pages of the magazine “Azerbaijan Yurd Bilgisi” (“Bulletin of Azerbaijan”)

Keywords: *Azerbaijan Yurd Bilgisi, classical literature, Mahsati Ganjavi, Nizami Ganjavi*

This article reports a study of the Rasulzade Mehmet Ali Bey's thoughts, the author of the journal “Azerbaijan Yurd Bilgisi” (1934, volume 3, NO 30,31,32), published in Turkey, concerning Azerbaijani classical poetess Mahsati Ganjavi and poet Nizami Ganjavi. In his article Rasulzade Mehmet Ali Bey, referring to various sources, notes that because of the lack of complete information about the life, personality, and even the name and pseudonym of Mahsati Ganjavi, known as a Master of Rubai, there are various, conflicting thoughts about her. The author claims that the name Mahsati in real Makhstiti that means “Great Woman”. In the other article, Rasulzade Mehmet Ali Bey expressed his opinion on Nizami Ganjavi where the author gives a brief information about Nizami's life and then concerns the issue of the poet's nationality.